

MAPREJ

Glasiło Socialistične stranke Jugoslavije.

Kriza na Čehoslovaškem in strokovne organizacije.

Tudi Čehoslovaška republika spada danes k državam v katerih je delavski razred najbolj prizadet od biča brezposelnosti.

Ko so se občutili prvi simptomi gospodarske krize, je sicer ukrenila vlada potrebne korake, tako na primer je posegla po varnostni carini, s katero je nekoliko ustavila navalujočo krizo.

Toda kljub temu se je brezposelnost naenkrat tako razširila, da ima država, ki šteje 13 milijonov prebivalcev, 380.000 brezposelnih. To je samo število brezposelnih, kje pa so še oni, ki delajo samo do nekaj dni v tednu katerih je tudi nad 800.000!

Ni potrebno drugih dokazov, številke, ki so pred nami jasno dokazujejo mizerijo ki vlada v Čehoslovaški republiki. Kakor izgleda ni upanja, da bi se te razmere pred zimo predrugačile. Ravno nasprotno, obratno, ki zaposlujejo tisoče delavcev preti ista usoda.

Uradne številke sicer izkazujejo padec življenjskih potrebščin, česar pa v praksi nikakor ni mnogo občutiti. Položaj brezposelnih je pri vsem tem isti, ali pa še slabši.

Vse to je prisililo strokovne organizacije do energičnih korakov. Sklicale so 13. septembra t. l. v Pragi skupno konferenco, katere so se udeležile: centrala nemške strokovne zveze centrala češke

strokovne zveze in pa češka delavska skupnost. Na tej konferenci je bila sprejeta resolucija, ki je bila predložena vladi v izvršitev.

Resolucija se glasi:

Zahtevamo:

1. stabilizacijo kronskega kurza in občutljivo znižanje obrestnih mer;

2. nadaljevanje v stavbenem delovanju. Takojšnje izvršitev pripravljenih javnih del. Tozadevna sredstva naj se dobijo potom investicijskih kreditov, javnih posojil ali od prihrankov pri izdatkih za vojaške namene. Takojšnje oddajo državnih naročil industriji;

3. odpravo premogovne oddaje. Znižanje transportnih tarifov za vse industrijske izdelke in polfabrikate, kakor tudi za življenjske potrebščine; znižanje poštnih pristojbin, odpravo ali znatno znižanje prometnega davka;

4. pravno priznanje in zakonito varstvo vseh sklenjenih kolektivnih pogodb, zasužuranje eksistenčnega minimuma in upeljavo zaslužnih razsodišč;

5. popolno prepoved čezurnega in nedeljskega dela v vseh obratih razen onih, kjer je naravna oziroma tehnična potreba;

6. uradno nadzorovanje produkcijske omejitve in zapiranja obratov, soodločevanje delavstva in nastavlencev pri zapiranju ali pa skrcenju obratov;

Izhaja razen pondeljka in dneva po prazniku vsak dan.

Uredništvo in upravništvo: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6-I.

Naslov za dopise: Ljubljana pošt. pred. 168. Tel. int. št. 312. Ček. rač. št. 11.959.

Stane mesečno 12 Din, za inozemstvo 22 Din. Oglasi: prostor 1 × 55 mm 1 Din.

Dopise frankirajte in podpisujte, sicer se ne priobčijo. Rokopisi se ne vračajo.

Reklamacije za list so poštnine proste.

7. enakomerno izvedbo zakona o brezposelnih podporah v celi republiki. Preklic vseh uredb oziroma administrativnih omejitev ki ovirajo temeli zakona o brezposelnih podporah, pri čemur se nekaterim strokam in krajem omenjeno podporo odtrgava;

8. znižanje carine na življenjske potrebščine, industrijske izdelke, polfabrikate. Izdatno podporo izvoza v one države, ki pridejo v prvi vrsti v poštev kot odjemalke. Tu pride tudi Rusija v poštev.

Ni dvoma, da ta resolucija oziroma zahteva ne bi spremenila tamkajšnjega narodno - gospodarskega življenja, ako bi se udejavila. Radi tega si bo vlada dobro premislila, predno zahtevi ne bi ugodila.

Za nas je značilno to, da je tudi v Čehoslovaški prišlo tako daleč, da so se končno vendarle zedinile strokovne organizacije vsaj na eni osnovi, kar je znak, da se bližajo druga k drugi.

Politične vesti.

+ Ljubljanske občinske volitve se bližajo, z njimi pa se vzporedno množijo lažnjiva poročila, ki naj bi natresla volilcem pesek v oči. Mi se nismo nikoli posluževali lažnjivih sredstev, ki se jih tako rade poslužujejo buržoazne stranke. Naši bralci se bodo še spominjali, ko smo pred tedni objavili poziv Glavnega radniškega saveza v Belgradu, ki je pozival nekdanje železničarje-komuniste, ki so bili odpuščeni iz državne službe, naj vložijo

bolne. Bundesen je postal pravi strah za vse okužene ljudi v Chicagu, ki se ne upajo pred zdravnikom.

Pred kratkim sta bila zasačena fant in deklica v nekem hotelu. Oba so preiskali in ugotovili, da je imela deklica kapavico. Takoj so jo poslali v mestno bolnišnico za epidemične bolezni, kjer so vsi bolniki izolirani. Fant pa je slučajno sin bogatega trgovca s krznom. Oče je zahteval, da se njegov sin izpusti in da bo doma imel privatno zdravniško postrežbo, ako se pokaže, da je dobil bolezen pri prostitutki. Bundesen je pa zavrnil bogatina, rekoč, da ne pozna nobene razlike med bogatinom in revnim bolnikom in da zakon zahteva, da morajo biti nevarni bolniki izolirani. Kdo more jamčiti, da fant ne okuži zdravega dekleta? Fant je moral iti v mestno bolnišnico.

Nekaj časa je imel Bundesen močno opozicijo, ki pa je pričela popuščati. Glavni ugovor je bil, da se s tem procesom povsedeš greh, ker bodo prostitutke zdrave. Zdi se, da moralisti radi vidijo spolne bolezni, češ, da se bodo moški bali prostitutk. Kakšna absurdnost! Bundesen je v par tednih svoje kampanje pokazal, da je ravno narobe res: obiskovalci bordelov se boje zdravnikov in be-

Spolna higijena.

Piše C. A. Moseley, štabni poročevalec F. P.

Ko sem bil še kot deček na višji šoli, nisem smel nič vedeti o spolu. Ako je bil kak spol, nismo bili informirani o njem — to se pravi: nismo bili informirani oficijelno. Informacije smo dobili kajpada do običajnih podzemskih kanalov.

Danes je že nekoliko drugače. Pred nekaj dnevi je deček, ki dela v naši pisarni po šoli in ob sobotah, prišel malo bozno. Pojasnil je, da so bili vsi učenci njegovega razreda pridržani za predavanje o spolni higijeni. Predaval je zdravnik, ki je član zdravstvene komisije v Chicagu. Ko sem vprašal dečka, če ga je stvar zanimala, je odgovoril: »O, to ni bilo nič novega. Predavanja o tem predmetu smo že večkrat slišali v šoli.«

Izvršena je torej velika sprememba v javnem mnenju. Fant, ki večkrat zahaja v Hull House (institut za predavanja), mi je pravil, da je nedolgo tega neka zdravnica predavala mladeničem o spolnih vprašanjih. Fantu se ni zdelo nič čudnega, ker je ženska razkladala te stvari mladeničem.

Znanstvena vednost je najboljša straža proti nemoralnosti. Včasih, ko smo dečki v splošnem čitali razne roparske in indijanske povesti, ni bilo knjige, ki bi na pošten, poljuben način raztolmačila mladini spolne tajnosti; danes je dosti takih knjig in deček jo čita doma brez zadržev.

Istčasno s šolskimi predavanji o spolni higijeni je prišla kampanja proti spolnim boleznim. Dolgo časa se ni smelo govoriti o teh boleznih, ali končno je žurnalistika in javna diskuzija premagala tudi to zlo. Humoristični listi se večkrat norčujejo iz prostitucije, toda to ni nobena šala. Prostitucija je med nami v ogromnem obsegu in njene posledice so strašne spolne bolezni.

Zadnja vojna je naredila nekaj dobrega — odkrila je strašno resnico o spolnih boleznih. Mladenci, o katerih ni nihče sumil nič slabega, so bili pri naboru razgaljeni kot sifilitiki. Tedaj se je zgnila vlada in pričela odprto kampanjo zoper spolne bolezni. Zdravstveni komisar dr. Bundesen v Chicagu je uvedel še bolj drastično kampanjo. Navalil je na tajne prostitucijske hiše in prisilil zalotene moške in ženske, da so se podvrgle zdravniški preiskavi in zdravljenju, ako so bile

prošnje potom njega ali pa potom direktij, za sprejem v železničarsko službo. Prometno ministrstvo da se je odločilo sprejeti zaradi pomanjkanja osebja nekdanje železničarje-komuniste v službo. In kaj se je zgodilo sedaj po preteku več tednov? V »Jutru« z dne 19. t. m. bremo, pod debelo tiskanim naslovom »Za zboljšanje železniškega prometa, da se je minister Žerjav zavzel pri prometnem ministrstvu za železničarje, ki so bili svoj čas po nedolžnem odpuščeni!« Ali si moremo predstavljati sploh še večjo tendencioznost? Ja, ja, demokrati so rešitelji delavnega ljudstva... Da se brigajo za vse sloje, bomo zvedeli iz vseh prihodnjih števil »Jutra«. Ubogi ljubljanski volilci, kaj bodo sedaj naredili!

+ »Slovenec« je postal zaradi zveze s komunisti in z dr. Peričem zelo dobre volje. To dokazuje njegove lahke novice, v katerih se poskuša briti norce iz ostalih političnih strank. Jasno je, da so se komunisti že zopet prodali za skledo leče. Če temu ne bi bilo tako, bi pristali na naše predvolitve, pa ne bi bilo treba sklepati kompromisov s klerikalci. Dobre volje so tudi narodni socialisti in starini okoli »Slov. Naroda«. Čutijo se namreč na konju. Gotovo je, da so že vse stranke pokazale svoje barve, ki jih bengalično osvetljuje. Gre jim namreč samo za mandate! Nam pa ne gre za mandate, temveč za socializem, zato pa gremo samostojno v volilni boj in prepričani smo, da bodo šli z nami vsi tisti, ki jim je blagor mesta pri srcu.

+ **Demokratska stranka** okoli »Jutra« je objavila 19. t. m. svojo kandidatko listo. Nosilec liste je vseučiliški profesor dr. Milan Vidmar.

+ »Jutro« je objavilo 17. t. m. poročilo iz Beograda, v katerem je ponosno podčrtavalo Žerjavove korake za tkz. miloščinarje, ki bodo dobivali podporo. (Pravico do miloščine imajo namreč v smislu sklepa ministrskega sveta iz leta 1919. naslednji: 1. za službo onesposobljeni javni uslužbenci, ki so imeli najmanj tri leta javne službe predno so postali za službo nesposobni; 2. rodbine padlih ali umrlih javnih nameščencev, ki so imeli najmanj

že od bordelov. Odkar časopisi poročajo o Bundesenovi kampanji, se lastniki bordelov pritožujejo o slabem businessu.

Najboljše sredstvo zoper spolne bolezni je prava vzgoja mladine in javne razprave o spolni higijeni. Pošteni zdravniki, ki se res trudijo, da bi zatrli spolne bolezni, pravijo, da jih je mogoče popolnoma zatreti v eni generaciji, ako dobe zdravniki proste roke. Zakaj ne bi torej dali zdravnikom prostih rok, da store vse, kar mislijo, da je potrebno v tem oziru?

Med mladino na deželi, v malih mestih in na kmetih je še vedno tema. Na ondutih šolah še ni predavani o spolni higijeni; stari predsodki in nazori hinavske morale še vladajo na deželi. Težko je tudi mladini delavskega razreda, ki nima prilike za višješolsko izobrazbo. Iz ljudske šole mora naravnost v tovarno. Mladina je sicer dobro poučena o igrah z žogo in o rokoborbah, toda glede spolnih zadev raste o ignoranci, zato pa je ravno med revnimi delavci največ žrtev spolnih bolezni in nesrečnih zakonov. Delavci morajo skrbeti, da bodo njihovi otroci podučeni o vseh stvareh, predno jih pošljejo na široko cesto življenja. Dečki in deklice morajo dobiti v roke čtivo o tem predmetu. Znanje je najboljša protekcija.

tri leta nepretrgane službe od dneva smrti nazaj šteto. Velikost miloščine, ki letno ne sme presegati 2000 dinarjev, se bo določila za vsak slučaj posebej z ozirom na imovino, število še neodrastlih otrok. — Opomba ured.). Dejstvo pa je, da je sklepal ministrijski svet že 24. aprila 1919 o miloščinarijih ter podpore zanje tudi odobril. Akti pa so zaležali po »čekaj« paroli in so prišle na vrsto šele sedaj, toda ne po Žerjavovi zaslugi, temveč po zaslugi nemarnega vladnega aparata. Za »Jutro« pa je ta zadeva v zvezi z dr. Žerjavom zelo prijetna, v očigled bližajočim se občinskim volitvam.

+ **V Zagrebu** se vrši te dni seja ravnateljstva »Središnjeg Ureda za Osiguranje Radnika«. Na tej seji bo ravnateljstvo izbralo generalnega direktorja. Na natečaj ki je bil razpisan do 30. septembra se je oglasilo 5 kandidatov. Poročajo nam, da forsira minister Žerjav kandidata g. Praprotnika, ki je že itak član ravnateljstva po zaslugi g. Žerjava. Po statutu se namreč more vlagati denar, ki ga id letno v blagajni okoli 450 milijonov kron, v vrednostne papirje in na tekoči račun, vendar pa samo pri sigurnih bankah prvega reda. Manever dr. Žerjava je jasen kot beli dan. O njem bomo še podrobno spregovorili.

+ **Invalidski kongres**. Belgrajsko Invalidsko Udruženje je izdelalo program prvega kongresa jugoslovanskih invalidov. Kongres se bo vršil 28. t. m. v Beogradu. Dnevni red: 1. otvoritev; 2. volitev predsednika, tajnika itd.; 3. poročilo upravnega odbora; 4. poročilo nadzorstva; 5. poročilo anketne komisije; 6. spremembe in izpopolnitve pravil; 7. razrešitev upravnega odbora; 8. volitev jugoslovanskega invalidskega odbora; 9. vprašanja in predlogi. — Na kongresu bodo zastopani: Centralni invalidski odbor s šestimi delegati; izvršilni odbori v Ljubljani, Zagrebu, Sarajevu, Splitu in Novem Sadu s po štirimi delegati; okrožni odbori pošljejo dva, okrajni enega delegata. — Minister za socialno politiko dr. Žerjav je nedavno podpisal pravila za edinstveno organizacijo vojnih invalidov in rodbin padlih vojakov. — Prometno ministrstvo je dovolilo brezplačno vožnjo za člane te organizacije.

+ **Finančni minister Kumanudj** bo odpotoval 24. t. m. v Prago v družbi svojega pomočnika g. Plavšiča. Namen njegovega potovanja je stabilizacija dinarja. Sklenitina namerava s Češkoslovaško različne pogodbe. Iz čeških listov posnema, da je pripravljena češkoslovaška vlada posoditi naši državi 500 milijonov češkoslovaških kron. Mi smo že opetovano povdarjali, da si s krediti ne bomo dosti pomagali, da pa si bomo resnično pomagali, če bomo organizirali delo. Vprašanje železnice postaja izredne važnosti. Vemo pa, da je promet pri nas čisto na psu. Takojšnja remedura je neobhodno potrebna.

+ **V Beogradu** pričakujejo, da bo vlada podala demisijo, če se ne bodo demokrati in radikali sporazumeli za predsedniško mesto v narodni skupščini. Demokrati so namreč trdno odločeni, ponovno kandidirati dr. Ribaria, medtem ko so radikali energično proti tej kandidaturi.

+ **Predstavniki soviетov pridejo v Beograd?** Belgrajski list »Ruskoje Djelo« poroča, da pridejo v Beograd »Smijenevohovci« (grupa inteligentov-beguncev, ki propagirajo priznanje sovjetske vlade od strani beguncev) Lukjanov in bivši član rdečega križa Koreškov. Vizum za vpo-

tovanje so baie dobili na osebno prošnjo Nansena radi vizuma 8000 ruskih beguncev, ki želijo vrniti se v Rusijo.

+ »Arbeiterzeitung« od 18. t. m. objavlja zanimivo okrožnico akcijske družbe »Leykam Josefstal«, ki je, če se ne motimo, še vedno udeležena tudi pri večinski papirnici. Ta družba je centrum velikega koncerna papirnic in časopisnih podjetij in je seveda včlanjena v Zvezi papirnic, celuloznih tovaren in tovaren lepenke, kateri mora plačati 32 milijonov kron mesečnega prispevka, t. j. 0,8% mezdne vsote. V okrožnici se družba pritožuje, da je ta vsota prevelika, končno pa pravi, da so ti prispevki namenjeni za organizacijo »Heimwehr«, ki naj »ščiti« podjetja v slučaju kake katastrofe. Prispevke plačujejo vsa industrijska podjetja, porabijo pa se za volilne fonde buržoaznih strank in za oborožene organizacije, kakršne poznamo posebno na Koroškem. — Značilno je, da se industrijska podjetja vedno pritožujejo kake ogromne davke morajo plačevati v državno blagajno, imajo pa še vedno dovolj denarja, da vzdržujejo fašistovske organizacije! Avstrijski socialisti vedo prav dobro, da se lahko brez tujih kreditov izkopljejo iz sedanje mizerije, ako pravilno odmerijo davke. To pot pa hočejo nastopiti, kakor so sklenili na ravnokar končanem strankinem kongresu.

+ **Komedija čeških komunistov**. Poročali smo že, da je pred 14 dnevi državna konferenca čeških komunistov izključila iz stranke opozicijo pod vodstvom Vaclava Šturca. Ko so Šturcu odvzeli list »Komunist«, je opozicija nadaljevala boj z letaki. Očitala je Šmeralu, da je rekel v Moskvi, da na Češkem še nekaj let ni misliti na revolucijo in da gospodarske krize ni mogoče rešiti z revolucionarnimi poizkusi ter da vodstvo stranke ni v rokah delavcev, najboljši izpostavljeni voditelji stranke pa da so plačani. Z izključitvijo pa opozicije še niso uničili, ponekod na Moravskem so Šturcu udani komunisti celo Muni razbili shode in mu sploh prepovedali govoriti. Te dni je objavilo »Rude pravo« dopis eksekutive komunistične internacionale v Moskvi, da je izključitev zaenkrat neveljavna. Dopis pravi, da ima večina sicer prav, vendar pa je izključitev najskrajnejše sredstvo in da naj dobe izključeni opozicionalci zopet vse pravice v stranki. Šturc, Bolen in Jilek so dobili vabilo na kongres komunistične internacionale v Moskvi, kjer bodo zagovarjali stališče opozicije.

+ **Svetovni kongres pekovskih pomočnikov**, ki se je vršil v Kölnu je izdal manifest na pekovske pomočnike vsega sveta, v katerem jih poziva, naj prično z bojem proti ponočnemu delu v pekarijah.

+ **Nemška socialistična stranka** je sklenila predlagati dosedanjega predsednika nemške republike Eberta za definitivnega predsednika do 1. julija 1925. Telega dne se bodo namreč vršile nove volitve.

+ **Francoska zbornica** je izrekla Poincareju zaupnico s 389 proti 186 glasovom.

+ **Razdor med francoskimi komunisti**. Preteklo nedeljo se je začel v Parizu kongres francoske komunistične stranke. Razpravljati je imel o enotni fronti, o vprašanju komunizma v kolonijah in o strankinem tisku. — Da bo imela stranka več vpliva med kmečkim prebivalstvom, je sklenil kongres, da naj izhaja odslej »Voix Paysanne«, ki naj piše predvsem za kmečko prebivalstvo, »Internationale

na naj preneha. — V ponedeljek je bilo na vrsti vprašanje delavcev v kolonijah. Delegat Faure je povdarjal, da bo treba razširiti komunizem tudi v kolonijah, ker brez narijcev (indijcev, črncev i. dr.) ne bo mogoča socialna revolucija. Dva člana v predsedstvu kongresa sta bila iz kolonij. — O razmerju do Rusije je poročal Rappaport, ki je bil proti čiščenju stranke in za popolno soglasje z Moskvo. Enotno fronto da je treba doseči z vzgojo. Velik hrup je nastal med govorom žubana v Suresne Selliera ki je izjavil, da nastopa Moskva preoblastno, ki grozi vsakemu članu z izključitvijo, ako ni brezpogojno za 31 točk moskovskega programa. Med temi točkami je ena, ki zahteva najostrejši boj proti socialistom. Kako pa naj bo mogoča enotna fronta brez socialistov? Ker se je pogajala moskovska stranka s Herriotom — socialistom, se je torej sama izključila...

+ **Strašen polom »rdeče« fraze.** Tajnik francoske komunistične stranke je podal pred dvema tednoma izvrševalnemu odboru interno poročilo o stanju francoskega komunizma. Govoril je s številskimi, ki so, kakor znano, edino merodajne. In te številke so govorile: da so imeli francoski komunisti tik po tourškemu razdoru lanskega leta nad 250.000 članov, da jih je pa danes komaj 60.000!!

+ **Angleška vlada** je povabila francoske in italijanske strokovnjake v London, kjer bodo proučevali material za mirovno konferenco, na kateri bodo razpravljali v orientsem vprašanju. Proučevali bodo material v angleškem smislu, kajti angleška vlada se je že sporazumela s francosko vlado, ki ji je dosedaj nasprotovala.

+ **Na Angleškem** je odstopila vlada Lloyd Georgeja. Vlado bo sedaj sestavil najbrže Bonar Law. Verjetno je, da bodo zaradi orientskega vprašanja nastali novi zapletljaji, ker je malo upanja, da bi nova vlada nadaljevala politiko svoje prednice.

Dnevne vesti.

Uradništvu denarnih zavodov Slovenije. Uradniki bank, zavarovalnih družb in drugih denarnih zavodov Jugoslavije so bili do sedaj organizirani po pokrajinah tako, da je za Hrvatsko in Slovenijo obstajalo Društvo bankovnih činovnika, za Srbijo Savez bankarskih, trgovačkih i industrijskih činovnika, za Bosno in Hercegovino Organizacija namještenika novčanah i osiguravajućih zavoda, za Slovenijo Društvo uradništva denarnih zavodov, za Dalmacijo Društvo bankovnih činovnika, vojvodinski bančni uradniki pa so bili združeni v zagrebški organizaciji. Jasno je, da tako razcepljene organizacije niso mogle imeti posebnih uspehov v svojem delovanju, ki je bilo usmerjeno v pravcu ekonomskega in socialnega napredka članov. Uprave bank in zavarovalnih podjetij so se okoristile s slabostjo razdvojenih organizacij svojih uradnikov in nameščencev ter izrabile delavno silo v čimvečji dobiček svojih podjetij. Težki položaj, v katerem se je radi takih razmer od dne do dne bolj pogrezalo uradništvo denarnih zavodov, je diktiral potrebo edinstvenega organiziranega nastopa ter se dne 4. in 5. junija t. l. vršil v Ljubljani prvi kongres uradništva denarnih zavodov, ki je postavil temelj edinstveni organizaciji z osnovanjem Saveza bankovnih činovnika Jugoslavije s sedežem v Zagrebu, ki obsega uradništvo denarnih zavodov vseh strok. S 1. oktobrom je ta

Savez pričel s svojim delovanjem, katero bo vsekakor imelo za ekonomsko in socialno življenje jugoslovanskih uradnikov in nameščencev denarnih zavodov velik pomen, če bodo ti razumevali svojo dolžnost, ki obstoji v tem, da ne sme nikdo iz njihovega stanu ostati izven svoje stanovske organizacije t. j. Saveza bankovnih činovnika Jugoslavije podružnice Ljubljana. (Tako Savez. Mi pa pravimo, da bodo gospodarji z bančnimi uradniki vseeno še tudi nadalje ravnali kakor doslej, če ne bo Savez nastopil edino pravilno pot, pot razrednega boja. Sami se ne bodo prerinili na sonce, le srečne izjeme izmed njih. Vsi skupaj bodo zmagali le, če se združijo z ročnim delavstvom, če si začnejo vzajemno pomagati in če vstopijo v — Strokovno komisijo oziroma v Glavni delavski savez Jugoslavije. — Op. ur.).

Obsojen na 27.409.500 Din globe radi tihotapstva. Zagrebški listi poročajo: trgovec Milan Radić iz Malinske je maja meseca uvozil iz Trsta v našo državo 9.090 kg alkohola iz 3800 kg kristalne sode, ne da bi plačal carino. Ko je carinarnica v Splitu to razkrila, je Radić trdil, da je blago kupil v Zagrebu in ga prepeljal z avtomobili. Medtem so ugotovili, da blago ni bilo kupljeno v Zagrebu, kar je potrdila tudi tržaška carinarnica z izjavo, da je blago uvoženo. Radi tega sta bila Milan Radić in bivši upravnik carinarne v Malinski Milorad Radosavljević obsojena, da plačata 869.760 Din carine, 13.232.273 Din kazni, da plača Radić vrednost utihotapljenega alkohola v znesku 344.573 Din, in da vsak od obeh plača za sodnijske stroške 65.235 Din. Ako bi tretjina njunega premoženja ne zadostovala za kazni, bode ta morala presedeti vsak po eno leto v ječi.

V Osijeku so 16. t. m. pričeli z obravnavo proti župniku Stjepanu Lesnyju, ki je onečastil veliko število nedorastlih deklic. Obtožnica se bere kakor roman. Častiti gospod župnik je dajal navodila deklicam v spovednici. Prihajale so k njemu na dom, kjer jih je zlorabljal. O tej zadevi smo svoječasno že pisali. Več deklic je izpovedalo, da so se strahovito bale župnika, posebno pa takrat, ko je držal pri sveti maši monštranco v rokah. Deklice so tudi izpovedale, da jim je gospod župnik po storjenih činih dajal odvezo in jih tolažil. češ, da so brez greha, ker so bile pri njem in ker jim je dal po skesani sv. spovedi odvezo. Za obravnavo vlada veliko zanimanje.

Ameriško žito za Ogrsko. Tudi Madžari so začeli kupovati ameriško žito. Zadnje dni so madžarski mlinci kupili 20.000 q ameriškega žita po 14.500 madž. kron. Mlinci so napravili s tem nakupom dobro kupčijo, ker stane doma žito 3000 K pri q več.

Železniški promet v Rusiji. Na vserruskem kongresu transportnih delavcev je Dzierzynski podal pregled prometa in prometnih sredstev. — Leta 1913. so imele ruske železnice 20.520 lokomotiv. 1. septembra 1922 samo še 7488; 1. julija t. l. je znašalo število vagonov 419.000; veliko jih je neuporabnih. Število uradnikov se je 3—4krat zmanjšalo.

Jugoslovan obešen v Amerki. Nedavno je bil obešen v Canon City, Colorado neki Danilo Borčić iz Krbavice v Liki. Obesili so ga radi tega, ker je ubil svojo ženo Milko, s katero je imel dva otroka.

Ljubljana.

O »plonirjih večne internacionale« bo govoril v soboto, dne 21. t. m. ob 8.

uri zvečer sodrug Anton Podbevšek v veliki dvorani Mestega doma. Predavatelj poziva predvsem dijaštvo, naj se polnoštevilno udeleži tega predavanja, obenem pa tudi slovenske umetnike, ki se naj bi po predavanjih oglašali k besedi. Vstopnice se bodo dobivale pol ure pred pričetkom pri večerni blagažni.

Opozorjamo člane ljubljanske »Svobode« na izredni občni zbor.

Maribor.

V času, ko izdajajo za militarizem dinarje kar na milijarde, je morala mariborska javna bolnica ustaviti operacije, ker nima premoga za kurjavo operacijske dvorane. Kaj je treba poleg takšnih dejstev nadaljnih besedi v obsodbo sedanjega režima!

Kar dva roparska napada smo morali registrirati preteklo soboto in nedeljo na Pobrežju. Pri tem je bilo četvero ljudi težko ranjenih. Ker razglašajo časopisi, da so orožniki lopovom že na sledu, upamo, da bo kmalu konec kalabriški idili pred nosom Maribora.

V Goetzovi dvorani priredijo domači umetniki 28. t. m. koncertni večer, pri katerem sodeluje violinistinja Brandl-Pelikanova, koncertna pevka Urbaczkova in kapelnik Frisch.

Dopisi.

Šoštani. V tuk. Kemični tovarni smo imeli do pred kratkim stanovsko strokovno organizacijo, ki pa je vsled krivde centralnega, kakor tudi odbora podružnice, popolnoma propadla. Člani bivše podružnice so zgubili do organizacije, oziroma do njenega odbora vso zaupanje, kjer so nekateri odborniki ob vsaki priliki mezdnih gibanj vedno le zastopali svoj lastni jaz, mesto interes organiziranega delavstva. Posledica tega je bila, da so nastali med člani in odborom naraščajoča nasprotstva, kar je vodilo do popolnega razpada organizacije. Tako je bilo. Razredna zavest in boj za obstoj, pa vzbujajo med delavstvom imenovane tovarne organizatorično idejo in že se slišijo glasovi: Kaj je z organizacijo, zakaj je ni itd. Želeti bi bilo da se centralno vodstvo Kemične stroke zgane in poseže vmes, ter da bi potomi sestanka organizacijo z nova obudilo. Delavce pa opozarjamo, naj si pri izbiri odbora voli zaupne, poštene in delavne sodruge, ne pa korumpirane elemente bivšega podružničnega vodstva. — Po organizaciji hrepeneči delavci.

Gospodarstvo.

= **Vrednost denarja.** 1 dolar velja 59.50 Din, 1 lira 2.52 Din, 1 frank 4.32 Din, 1 češka krona 1.97 Din, 100 avstrijskih kron 8 par, 100 nemških mark 2.05 Din. V Curihu velja 100 naših kron 2.35 švicarskih frankov.

Iz stranke.

Krajevna politična organizacija SSI v Celju priredi v nedeljo, dne 29. oktobra ob 9. dopoldne v dvorani pri »Zamorcu« člansko zborovanje z zelo važnim dnevnim redom. Sodrugi in sodružice, opozorjam Vas tem potom na važno zborovanje. Dolžnost vsakega posameznega sodruga je, da v svojem delokrogu agitira tudi med svojimi prijatelji, ki še niso člani! Vsak naj prinese s seboj svojo člansko legitimacijo, nečlani pa se lahko ob tej priliki vpišejo. — Odbor.

Vestnik Svobode.

Izredni občni zbor ljubljanske družnice »Svobode« se bo vršil v sredo, 8. novembra v magistratni dvorani točno ob 7. zvečer. Dnevni red: 1. poročilo funkcionarjev; 2. volitev novega odbora; 3. volitev delegatov za delegacijski zbor; 4. raznoterosti.

Dramatični odsek »Svobode« družnica Vič-Glince priredi v nedeljo, 22. t. m. v prostorih restavracije »Amerika« na Glincah vinskih trgateg. Začetek ob 4. uri popoldne. Čisti dobiček je namenjen za nabavo inventarja dramatičnemu odseku.

Kulturni vestnik.

Koncert »Glasbene Matice« se je vršil 16. t. m. v nabito polni unionski dvorani. Nastopil je mešan zbor pod vodstvom Mateja Hubada, ki je vnovič dokazal svoje mojstrstvo kot zborovodja. Posamezni komadi so zelo ugajali, najbolj pa menda Kimovčev »Izgubljeni cvet«. Na koncertu je sodeloval tudi operni pevec gosp. Julij Betetto, ki je zbrano občinstvo tako očaral, da ga je po vsaki pesmi ponovno priklicalo na oder.

Po svetu.

— Fašisti v Italiji. — Morilci in požigalci. Nobena država ne stoji na tako slabih nogah in v noveni državi na svetunima vlada tako malo avtoritete kot v Italiji. Fašisti niso nedolžna patriotična organizacija, ki hoče ohraniti le enotnost Italije, kakor natvezujejo njihovi listi, ampak so banda organiziranih morilcev in požigalcev, rekrutirana iz elementov, ki prihajajo iz italijanskih trgovskih zbornic, italijanskih izkoriščevalcev in italijanskega ljudstva, iz velikomestnih človeških nižin in podreptikov gospodujočega razreda, ki so nasprotniki vsake najmilejše reforme v korist italijanskemu delavstvu in kmetu. — Fašistovska organizacija je bila ustanovljena po sklenjenem premirju. Ustanovitelj je do skrajne meje blazni šovinizem, katerega se je poslužil neki Benito Mussolini, obskurni urednik, še bolj obskurnega lista »Popolo d'Italia«, ki je umiral že na sušici naročnikov, da je spopolnil, kar je šovinizem sugeriral. Duševni vodja te organizacije je pa idijotični »pesnik« Gabriele d'Annunzio, ki je postal znan po vsem svetu zaradi svoje pajacade na Reki. Vlada je z veseljem v začetku gledala na organizacije fašistov, kajti v njih je našla najzvestejše podpornike italijanskega militarizma. — Fašisti so kmalu opazili, da lahko pod krinko patriotizma izvršujejo najbrutalneje zločine in tako so postajali od dne do dne drzovitejši in nesramnejši, dokler niso italijanski vladi zrastle čez glavo. Odkar so se pojavili prvičkrat pa do danes, so izvršili na tisoče umorov, pobojev in požigov.

Znano je, kako so kmalu po sklenjenem premirju zapalili slovenski narodni dom, poslopje slovenskega dnevnika Edinost, delavski dom in tiskarno italijanskega delavskega dnevnika v Trstu. Pred kratkim so izvršili pravi vandalski čin v Kobaridu. Podrli so spomenik slovenskega skladatelja Volariča in ga ončastili na način, ki govori, da je kaj takega zmožna le zver v človeku. Zadnje dni so fašisti padli po vseh organizacijah, ki se bojujejo za zboljšanje delavskega položaja. Prizanašali niso komunistom, socialistom in požigali so celo lastno krščanskih socialcev in jih tudi morili, dasiravno je znano, da je ta zadnja organizacija izredno skromna v svojih zahtevah. Gospodarili so po vsej Italiji strokrat hujše kot Nemci v Belgiji. Razbijali so tiskarne, v katerih tiskajo delavske liste. Iz občinskih zastopov so z brutalno silo pregnali župane in občinske zastopnike, ako so bili komunisti, socialisti ali krščanski socialci. Umorili so vsakega, ki se je količkaj postavil v bran proti takemu divjanju. V zadnjih dneh so pomorili na stotine ljudi in uničili za stotisoč lir privatne lastnine. Tako so poročale brzojavki, ki so bile seveda cenzurirane in niso povedale polne resnice. — In kaj je storila vlada? Bila je brezmočna napram temu divjanju ali je pa skrivaj simpatizirala s fašistovskim terorjem, kajti fašisti so gospodarili hujše kot najkrutejši sovražnik v zasedeni deželi, dokler niso prejel od svojega poveljnika v Rimu povelje, da naj prenehajo z morilskimi in požigom. — Ali ima država, v kateri se pojavljajo taki zločini pred nosom vlade, in jih vlada ne zabrani, kakšno bodočnost? Seveda jo ima! Taka država razpada, taka država gre rakovo pot in menda je Italija tista država v Evropi, ki najprva razpade. Vsak tlak ustvarja protitlak. Enkrat so bili še fašisti gospodarji v Italiji s svojimi grozotnimi čini. Mogoče bodo še enkrat. Ali enkrat pride čas, ko bodo ljudstvu prišla predsedati taka grozodejstva, kot jih uganjajo fašisti pred očmi italijanske vlade in takrat pride polom Italije. — Italija že tako ne more prehraniti svojega ljudstva. Italijansko poljedelstvo je zanemarijeno zaradi sistema kolonov, ki niso nič drugega kot nekdanji tlačani srednjeveških grofov in baronov pod novim imenom. Njeno ljudstvo mora pohajati v druge države za delom in sreča je, da ekstira Amerika, ki je še vedno nekakšen ventil, skozi katerega odhaja ljudstvo, ki se ne more prehraniti doma. Enkrat se prav zanesljivo ta ventil zapre. Industrije v Italiji ni, ki bi zaslužila, da se imenuje industrija. In kadar pride čas, da ljudstvo ne moglo več odhajati v tujino za kruhom, ali se bo ljudstvo dalo mirno klati po fašistih, ker zahteva kruha? Najbrže ne. Takrat pride čas obračuna s fašisti. Kako bo ljudstvo obračunalo s fašisti in njih podporniki, je pa misterij bodočnosti. Morilcev in požigalcev ne prijemajo nikjer z glave-rukavicami, kadar jih love, da jih spravijo na varno, kjer ne morejo več uganjati zločinov.

— Končni cilj avstralskega delavskega gibanja. Posledica kongresa vseavstralskega delavskega gibanja, ki se je nedavno vršilo v Melbournu, je bila, da se je politično in strokovno delavsko gibanje združilo za en cilj: socializacijo industrije. Tako se danes avstralsko delavsko gibanje lahko uvrsti v delavsko

gibanje tistih držav v katerih je delavsko gibanje najbolj razvito in napredno. — Glede taktike za doseg cilja pa postojita dve mnenji. In sicer pravijo, da se končni cilj doseže z ustavnimi sredstvi ali drugimi. Razvoji sam bo določil ta sredstva, ko se bo sedanji gospodarski red bližal svojemu koncu. — Delavstvo pa želi, da se industrija v Avstraliji v sedanjem času dobro in gladko razvija. Delavski svet za akcijo ki ga je imenoval kongres, izjavlja, da bodo organizirani delavci nastopili proti podjetnikom in tovarnarjem, ki hočejo obrniti kazalec časa nazaj, vrniti se nazaj k individualnim pogodbam glede delavnega časa in mezde. — Avstralsko delavsko gibanje zahteva mir v industriji, naglašava svet. Ne more pa prevzeti napadov od strani podjetnikov in tovarnarjev na mezde in delavni čas. Med tem ko svet predlaga konstruktiven program za izboljšanje avstralske industrije, bo vseeno pripravljen za združenje vseh svojih moči, da odbije neosnovane napade na delavstvo. — Izdelal se je načrt za ustanovitev industrialnih svetov, katerim je poverjena naloga da izravnao mezde in delovni čas. Organizacija se deli v Zvezni industrialni svet, državne industrialne svete in delavske svete, ki vsi podpirajo Zvezni industrialni svet, vsak svet je sestavljen iz enakega števila delavcev in podjetnikov. — Delavci pravijo, da načrt odpravljaja vladno mašinerijo razsodišč, ki je stala ljudstvo precej denarja. — Svet za akcijo dalje povdaria da se je človeška družba tako daleč razvila, da zahteva kolektivne pogodbe ki veljajo za eno ali celo skupino delavnic. — Končno opominia manifest podjetnike in tovarnarje, da imajo opraviti z vsem organiziranim delavskim gibanjem in ne s posameznimi delavci ali posameznimi neodgovornimi delavskimi enotami, zaradi tega je boljše zanje, da priznao to dejstvo in se ravnajo po njem. — S tem manifestom je avstralsko delavstvo začrtalo pot, po kateri bo hodilo v bodočnosti, da doseže končni cilj — socializacijo vseh avstralskih industrij. Med delavstvom je manifest napravil dober učinek, kajti pojačal je njih vrste in obenem njih politično in gospodarsko moč.

Odgovorni urednik: Anton Podbevšek.
Izdajatelj: Zvonimir Bernot (v imenu pokr. odb. SSJ).
Tisk Učiteljske tiskarne v Ljubljani.

Naš dobri tovariš

Karol Pečnik,

uradnik osrednjega urada za zavarovanje delavcev v Zagrebu, izpostava I. v Ljubljani, član delavske zbornice itd.

je sinoči nenadoma preminul.

Pogreb bo jutri, 21. t. m., pop. ob 4. h iz mrtvašnice pri Sv. Krištofu na pokopališče k Sv. Križu.

V Ljubljani, 20. oktobra 1922.

Tovariši.

SUKNO PERILO

za promenadne in športne obleke v bogati izbiri
priporoča tvrdka

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mesni trg 10.

Sube gobe in kumno

kupuje
SEVER & KOMP., LJUBLJANA,
Wolfava ulica 12.

za dame, gospode in deca,
oprema za novorojenčke

najceneje pri:
A. ŠINKOVIC nasl.
K. SOSS,
Ljubljana, Mestni trg 19.

Čitate velezanimivo študijo
Dr. Oto Bauer - Uračnik
Pot k Socializmu.
Cena 1 din.

Zidarje, 10 ali več,
za notranja dela pod streho
rabi „SLOGRAD“ Sp. Šiška.